

การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี*

A Development Local Museum Management to Promoting
Community-Based Tourism of New Normal in
Ubon Ratchathani Province

กุลวดี ละม้ายจีน* จักรวาล วงศ์มณี เนียนนิภา สำเนียงเสนาะ ภูวดล งามมาก

Kulvadee Lamaijeen*, Jakawan Wongmanee, Niannipa Samniengsanor, Puwadon Ngammak

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Department of Tourism and Hospitality Management, Faculty of Humanities and Social Sciences

Ubon Ratchathani Rajabhat University

kulvadee.l@ubru.ac.th

Received: January 25, 2022

Revised: March 4, 2022

Accepted: March 18, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 2) เพื่อประเมินศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ภาคที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวมายังพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจากการเป็นแหล่งข้อมูลและเรื่องราวที่น่าสนใจของชุมชน มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อศึกษาเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยตัดสินใจเดินทางด้วยตนเอง ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยเดินทางมาด้วยตนเองโดยรถยนต์ส่วนตัว และมีเพื่อนเป็นผู้ร่วมเดินทาง จำนวน 2 คน ซึ่งความถี่ในการเดินทาง 1 ครั้ง/ปี เดินทางแบบไป-กลับ ทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook/Instagram/Twitterและมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อยกว่า 1,000 บาท

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีงบประมาณ

2) ศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการจัดการความรู้ ด้านการจัดแสดง ด้านการจัดการเส้นทางเดิน ด้านการจัดการการสื่อความหมาย ด้านการจัดการบริการ และด้านการจัดการความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ 3) การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 8 ด้าน คือ 1) การจัดการการมีส่วนร่วม 2) การจัดการประสบการณ์ 3) การจัดการการแสดง 4) การจัดการเส้นทางเดิน 5) การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การจัดการการบริการ 7) การจัดการการตลาด และ 8) การจัดการความปลอดภัย

คำสำคัญ: การพัฒนา การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีปกติใหม่

Abstract

The objectives of the research were 1) to study a behavior of Thai tourists visiting local museums, 2) to evaluate the communities' potential of the museum management and 3) to suggest the guidelines for the development of the local museums in Ubon Ratchathani province. The samples used were 400 Thai tourists, and 5 individuals concerned. The research instruments were a questionnaire, and a semi-structured interview.

The research findings were as follows. 1) A majority of tourists came to the local museums thanks to the museum being source of learning and a tourist attraction. The aims of their travelling were to learn more about history, a way of life, culture, and local wisdom. They usually travelled on Saturday and Sunday, mostly with two friends. They had gotten information available online like Facebook/Instagram/Twitter; their expenses were less than 1,000 baht. 2) The potential to manage the local museums in order to promote tourism included management, participation, knowledge management, hosting a performance, travel routes, communication, service management, and security and safety. All these averaged at a high level. 3) The development of tourism in question could be done in the following: participation, experience, performance, travel routes, information technology, administration, marketing and security.

Keywords: Development, Local Museum Management, Community-based Tourism, a New Normal Way.

บทนำ

จากวิกฤติการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา COVID-19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกและประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการชะลอและหยุดชะงักการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากการสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว ในปี 2563 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งธุรกิจนำเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร รถเช่าที่เป็นธุรกิจที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้รับผลกระทบและประสบกับสถานการณ์ที่ไม่มีนักท่องเที่ยว ไม่มีรายได้ ธุรกิจบางแห่งปิดตัวลง รวมทั้งแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง แต่อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยยังมีโอกาสทางการท่องเที่ยวในด้านการ ซ่อม สร้าง และเสริมศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว "วิถีปกติใหม่" (New Normal) หนึ่งในนั้นคือ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" (กรมการท่องเที่ยว, 2563)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนและมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน ซึ่งการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีหลายรูปแบบทั้งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การท่องเที่ยว การเรียนรู้ผ่านปราชญ์ชุมชน หรือการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ทั้งนี้ แหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนท้องถิ่น คือ สถานที่ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ข่าวดาร ประเพณี หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่จัดเก็บให้เป็นระบบเป็นหมวดหมู่ โดยผู้ที่เข้าไปเรียนรู้สามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559)

ในประเทศไทยมีแหล่งเรียนรู้ที่จัดระบบในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 1,556 แห่ง โดยแบ่งประเภทพิพิธภัณฑ์ตามการจัดแสดง คือ วิถีชีวิต ท้องถิ่นภูมิปัญญา 596 แห่ง วัด 223 แห่ง ประวัติศาสตร์ 190 แห่ง ชาติพันธุ์ 114 แห่ง บุคคลสำคัญ 133 แห่ง ธรรมชาติวิทยา 106 แห่ง โบราณคดี 101 แห่ง บ้านประวัติศาสตร์ 83 แห่ง ศิลปะการแสดง 71 แห่ง การทหารและสงคราม 64 แห่ง ผ้าและสิ่งทอ 56 แห่ง งานอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 52 แห่ง เครื่องปั้นดินเผา 39 แห่ง การแพทย์และสาธารณสุข 35 แห่ง พระป้า 23 แห่ง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 21 แห่ง เงินตราการเงินธนาคาร 13 แห่ง การสื่อสารไปรษณีย์ 10 แห่ง กฎหมายและราชทัณฑ์ 9 แห่ง และอื่น ๆ 103 แห่ง โดยหากเรียงลำดับจำนวนพิพิธภัณฑ์ลำดับที่ 1-3 จะพบว่า พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงวิถีชีวิตท้องถิ่น ภูมิปัญญาจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ พิพิธภัณฑ์ภายในวัด และพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ ตามลำดับ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2563)

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีชุมชนท่องเที่ยวที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชน และได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ภายในชุมชนท่องเที่ยวมีแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตของชุมชน หรือเรียกว่า พิพิธภัณฑ์แบบมีชีวิต เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมรวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีต มีการแต่งกายและการแสดงในลักษณะของยุคสมัยเก่า และมีกิจกรรมที่มีการชุมนุมของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

การดำรงชีวิต การรำ การจัดประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ชุมชนท่องเที่ยว ยังมีแหล่งเรียนรู้ที่มีที่ตั้งเป็นหลักแหล่ง โดยคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้ได้ คือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีการรวบรวมเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน รวมทั้งข้าวของ เครื่องมือเครื่องใช้ วัตถุโบราณต่าง ๆ ที่ปรากฏในพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืนให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

พิพิธภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานีได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาประวัติศาสตร์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของจังหวัดอุบลราชธานี และต้องการเดินทางท่องเที่ยวโดยศึกษาเรียนรู้ในรูปแบบการท่องเที่ยว "วิถีปกติใหม่" (New Normal) ที่เน้นความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันตามฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย พบว่า จังหวัดอุบลราชธานี มีพิพิธภัณฑ์จำนวน 17 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานี พิพิธภัณฑ์กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 6 พิพิธภัณฑ์พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรพลธิประสงศ์ หอวัฒนธรรมอุบลนิตยน์ พิพิธภัณฑ์แหล่งโบราณคดีบ้านก้านเหลือง หอศิลปวัฒนธรรมวัดสุปฏิหาราม พิพิธภัณฑ์พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภัทโท) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดภูเขาก้าว พิพิธภัณฑ์พื้นเมืองวัดท่าไผ่ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดบูรพาปะอาวเหนือ เจดีย์พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ศูนย์ภูมิปัญญาไทบ้าน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านปากมูน พิพิธภัณฑ์บ้านปากน้ำ พิพิธภัณฑ์วัดศรีอุบลรัตนาราม และพิพิธภัณฑ์เมืองเกษมสีมา (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2563)

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานีที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีการจัดแสดงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์และวัตถุโบราณ ต่าง ๆ โดยกระจายอยู่ภายในวัด และชุมชน มีจำนวน 5 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์แหล่งโบราณคดีบ้านก้านเหลืองหอศิลปวัฒนธรรมวัดสุปฏิหาราม พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดบูรพาปะอาวเหนือ พิพิธภัณฑ์บ้านปากน้ำ และพิพิธภัณฑ์วัดศรีอุบลรัตนาราม ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมและศึกษาความรู้อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นของนักวิจัย พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ยังประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ผู้คนในท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับพิพิธภัณฑ์ และยังขาดการจัดการความรู้ การจัดแสดง การจัดหมวดหมู่ การใช้เทคโนโลยี เพื่อการท่องเที่ยวแบบวิถีปกติใหม่ รวมทั้งบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี” เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแบบวิถีปกติใหม่อย่างเหมาะสม อีกทั้ง ยังสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและก่อให้เกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและการบริการเพิ่มมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีขอบเขตด้านประชากร ดังนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี เนื่องจากข้อมูลประชากรดังกล่าว ไม่มีผู้วิจัยหรือหน่วยงานใดจัดทำหรือรวบรวมเก็บสถิติเอาไว้ ทางผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Cochran, 1977)

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

สูตร

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	P	=	ค่าเปอร์เซ็นต์ที่ต้องการจะสุ่มจากประชากรทั้งหมด
	e	=	ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง
	Z	=	ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ซึ่งผู้วิจัยต้องการจะสุ่มตัวอย่างเป็น 50% หรือ .50 จากประชากรทั้งหมด ต้องการระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z = 1.96$) และยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ 5% หรือ .05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{.50(1-.50)(1.96)^2}{.05^2} = \frac{.50(.50)(3.8416)}{.0025} = \frac{.9604}{.0025} = 384.16$$

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – Probability Sampling) ซึ่งเลือกใช้วิธีการแจกแบบสอบถามแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือเก็บกลุ่มตัวอย่างตามความเหมาะสมของผู้วิจัย จำนวน 400 คน โดยเลือกตัวอย่างเท่าที่มีอยู่หรือตามที่ได้รับความร่วมมือ

2) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำชุมชน สถาบันการศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การศึกษาข้อมูลทางด้านการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่ เอกสารรายงาน เอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑสถานแบบวิถีปกติใหม่ 8 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการความรู้ ด้านการจัดการแสดง ด้านการจัดเส้นทางเดิน ด้านการจัดการสื่อความหมาย ด้านการจัดการบริการ และด้านการจัดการความปลอดภัย (กฤษฎา ตัสม่า, 2560: พิสิทธิ์ ณ์ภูประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์ และสุมาลี สังข์ศรี, 2560: นุชนาถ นรินทร์, 2560: ไพรยา ท้าวอาจ, วีรานันท์ ดำรงสกุล และนันธิดา จันทรางศุ, 2562 และ ศุคราภรณ์ แต่งตั้งลำ และ อริยา

พงษ์พานิช, 2564) และแนวทางการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาโครงการนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานในจังหวัดอุบลราชธานี และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ที่ผ่านการพิจารณาข้อคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) หาค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.905

การนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานนอกเหนือจากพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1984) (Cronbach Alpha Coefficient Reliability) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงที่ 0.936 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลของการประเมินพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โดยหลังจากรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จึงได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ และทำการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ในการวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยแสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยแสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์การประเมินศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นด้านทัศนคติเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยใช้เกณฑ์ประมาณค่าความคิดเห็นตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสนทนารายบุคคล รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูล

โดยสำรวจการตีความผลสรุปต่าง ๆ ว่าตรงกันหรือไม่ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) ด้วยการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มา และแหล่งบุคคล (สุภางค์ จันทวานิช, 2543) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 รองลงมา เป็นเพศชายจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมา มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 มีและ มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 มีสถานภาพโสด จำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 97.8 รองลงมา มีสถานภาพสมรส จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 71.8 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ปริญญาโท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ระดับปริญญาเอก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และ อื่น ๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมา ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 พนักงานลูกจ้าง/ ลูกจ้างบริษัท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 อื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และเกษตรกร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 รองลงมา 15,001-20,000 บาท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 20,001-30,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 30,001-40,000 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 40,001-50,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และ 50,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 และมีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมา ภาคกลาง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ภาคเหนือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ภาคตะวันออก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 และภาคใต้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ปัจจัยในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวมายังพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งข้อมูลและเรื่องราวที่น่าสนใจของชุมชน เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ศิลปวัตถุ เป็นต้น

จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมา พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแสดงถึงคุณค่าของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น ๆ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีลักษณะของอาคารที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคารที่สวยงาม จำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 6.3 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีการจัดการความปลอดภัยในการ

บริการแบบวิถีปกติใหม่ เช่น มีจุดวัดอุณหภูมิ จุดวางแอลกอฮอล์ จุดล้างมือ เป็นต้น จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีการจัดแสดงพิเศษ เช่น การจัดแสดงนิทรรศการ งานประเพณี ในช่วงเวลาต่าง ๆ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีสถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสมและเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวกโดยยานพาหนะที่หลากหลาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านค้า เป็นต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ เพื่อศึกษาเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาเพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 เพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 เพื่อเยี่ยมครอบครัว/เยี่ยมญาติ/กลับภูมิลำเนา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และเพื่อร่วมจัดแสดงจัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ ตัดสินใจเดินทางด้วยตนเอง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมา เพื่อน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 ครอบครัว/ญาติ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 คู่รัก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และ อื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมา วันธรรมดา จันทร์-ศุกร์ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 วันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และ อื่น ๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ เดินทางด้วยตนเอง จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 รองลงมา เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และ อื่น ๆ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8

ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ เดินทางมากับเพื่อน จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมา เดินทางมากับครอบครัว/ญาติ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 เดินทางมาคนเดียว จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 เดินทางมากับคู่รัก จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 และ อื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ผู้เข้าร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ เดินทางมา 2 คน จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 รองลงมา เดินทาง 6 คนขึ้นไป จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 เดินทาง 4 คน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 เดินทาง 3 คน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14

เดินทาง 5 คน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และ เดินทางมาคนเดียว จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5

ทราบแหล่งข้อมูลข่าวสารของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook/Instagram/ Twitter จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมา ข้อมูลจาก Website จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ข้อมูลจากสถาบันการศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ข้อมูลจากชุมชน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ข้อมูลจากแผ่นพับ/ โบว์ชัวร์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ข้อมูลจากเพื่อน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ข้อมูลจากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 และข้อมูลจากหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

พาหนะในการเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมา คือ รถจักรยานยนต์ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 รถของบริษัทยานยนต์ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และรถประจำทาง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ 1 ครั้ง/ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมา คือ 2 ครั้ง/ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 3 ครั้ง/ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 4 ครั้ง/ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 มากกว่า 5 ครั้ง/ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และ 5 ครั้ง/ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

ระยะเวลาในการพักแรมสำหรับการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ ไป-กลับ จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมา คือ 1 คืน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 2 คืน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 3 คืน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และมากกว่า 3 คืน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ คือ น้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมา คือ 1,000–2,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 2,001–3,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 3,001–4,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 มากกว่า 5,001 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และ 4,001–5,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

2. ศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีการจัดประเภทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X} = 4.02$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการจัดโครงสร้างในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.88$ อยู่ในระดับมาก มีเป้าหมายในการ

ดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.87$ อยู่ในระดับมาก และมีแผนการประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.82$ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 3.90$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น รวมทั้งมีแผนในการประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน และควรมีการจัดประเภทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น หากมีการจัดการแสดงของคนในชุมชน ควรจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแบบมีชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ รูปแบบของการบริหารจัดการในส่วนของพิพิธภัณฑ์ในปัจจุบันมีความพร้อมพอสมควร แต่จำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม คือ ยังขาดระบบการบริหารจัดการในส่วนของการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ การเล่าเรื่อง บางสถานที่ที่มีศักยภาพแต่ยังขาดความโดดเด่นที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้ยังไม่น่าสนใจเท่าที่ควร อีกทั้งยังต้องจัดการตามมาตรการความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว (SHA) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาในพื้นที่

2) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดแสดง ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X} = 3.96$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มและแสดงความคิดเห็นในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างรายได้จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.92$ อยู่ในระดับมาก คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบการสื่อความหมายของการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.91$ อยู่ในระดับมาก คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.90$ อยู่ในระดับมาก คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.83$ อยู่ในระดับมาก และคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.82$ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 3.89$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีกิจกรรมที่แสดงพลังการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้พลัง “บวร” หรือ บ้าน วัด ราชการ รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มและแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการจัดแสดง มีส่วนร่วมในการออกแบบการสื่อความหมาย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการความรู้จัดทำเป็นคู่มือนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และควรนำความรู้จากชุมชน เช่น วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน มาเป็นแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน โรงเรียน ในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยมีวัดเป็นสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พระเป็นนักสื่อความหมายเล่าเรื่องชุมชน โรงเรียนออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชน โดยใช้โครงงานหรือใบงานในการศึกษาแหล่งโบราณสถานในท้องถิ่น ปัจจุบันยังมีหน่วยงานราชการ

รวมถึงสถาบันการศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การศึกษาดูงาน และการวิจัย เป็นต้น การมีส่วนร่วมในส่วนหนึ่งของพื้นที่บางสถานที่จัดการด้านนี้ได้ดีพอสมควรบางที่ที่ต้องปรับปรุง และต้องให้ความรู้เพิ่มเติม ในส่วนของภาครัฐคงเป็นการสนับสนุนการดำเนินการความร่วมมือในเชิงนโยบาย ในรูปแบบส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และในส่วนของกาปฏิบัติและป้องกันตามมาตรการวิถีใหม่ก็ จะมีการชี้แจงแนวทางตามมาตรฐาน SHA ในประเภทการจัดกิจกรรม จัดประชุม โรงละคร โรงมหรสพ โดย สามารถเข้าไปช่วยแนะนำและตรวจประเมินเพื่อต่อยอดในการรองรับนักท่องเที่ยวในแบบวิถีใหม่

3) ศักยภาพด้านการจัดการความรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีการนำความรู้จากประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ชุมชน มาเป็นแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (Knowledge Learning) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X} = 4.03$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการสร้างและแสวงหาความรู้ในการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (Knowledge Creating and Acquisitions) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.02$ อยู่ในระดับมาก มีการพัฒนาความรู้ ให้กับวิทยากรนำชม (knowledge Identity) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.98$ อยู่ในระดับมาก มีการจัดการความรู้มา จัดทำเป็นคู่มือนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (Knowledge Codification and Refinement) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.97$ อยู่ในระดับมาก มีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างเป็น ระบบ (Knowledge Organization) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.95$ อยู่ในระดับมาก มีการจัดระบบการจัดเก็บ ข้อมูลเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม (Knowledge access) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.89$ อยู่ในระดับมาก และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างผู้นำชมชุมชนและนักท่องเที่ยว (Knowledge Sharing) มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.88$ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการจัดการ ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 3.96$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า วัตถุที่แสดงมีการลงทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีการออกแบบและการจัดแสดง เป็นหมวดหมู่และป้ายแสดงข้อมูลของวัตถุที่นำมาจัดแสดง แต่ยังการ รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ จัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบในรูปแบบของเอกสาร และเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชน นักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ สามารถใช้องค์ความรู้ร่วมกัน ได้ควรมีการจัดการความรู้โดยภาคีเครือข่าย และภาควิชาการ โดยถอดบทเรียนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในพื้นที่ มีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดการความรู้จัดทำเป็นคู่มือท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และควร นำความรู้จากชุมชน เช่น วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน มาเป็นแหล่ง เรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และควรมีการเก็บข้อมูลที่มีในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม สามารถสืบค้นได้ และมึ การจัดการความรู้และความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ให้สามารถสื่อสารได้อย่างกว้างขวางด้วย

4) ศักยภาพด้านการจัดการแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการจัดแสดงวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็น แบบวิถีชีวิตท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน $\bar{X} = 4.12$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการจัดแสดงวัตถุเป็น หมวดหมู่เดียวกันอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.07$ อยู่ในระดับมาก มีการออกแบบการจัดการแสดง นิทรรศการที่สอดคล้องกับท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.06$ อยู่ในระดับมาก มีแผนผังการจัดการแสดงใน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.04$ อยู่ในระดับมาก มีการจัดแสดงโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.96$ อยู่ในระดับมาก มีการจัดแสดงความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการดำรงชีวิตแบบวิถีปกติใหม่ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.49$ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการจัดการแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 4.03$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นการจัดการแสดงถาวร โดยการจัดแสดงเป็นการเล่าเรื่องราวจากอดีตถึงปัจจุบันของชุมชน จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อุปกรณ์การเกษตร พระเครื่อง ตู้พระคัมภีร์ และ เครื่องมือทอผ้า เป็นต้น เนื่องจากการจัดการแสดงถาวรทำให้การจัดการแสดงมีสภาพค่อนข้างเก่า การจัดแสดงเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ขาดการจัดการนิทรรศการชั่วคราวการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อให้ผู้ชมกลับมาชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอีกครั้ง ควรมีการแสดงในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะในยุค New normal มีการ LIVE สด เพื่อเรียกความสนใจ รวมทั้งมีการออกแบบการแสดงที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

5) ศักยภาพด้านการจัดเส้นทางเดินในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีการจัดเส้นทางเข้า-ออกพิพิธภัณฑ์อย่างชัดเจน $\bar{X} = 4.11$ อยู่ในระดับมาก รองลงมาการจัดเส้นทางเดินที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้อย่างทั่วถึงลงมา $\bar{X} = 4.08$ อยู่ในระดับมาก มีการจัดเส้นทางเดินที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้อย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.04$ อยู่ในระดับมากมีการจัดเส้นทางเดินสามารถทำให้รับชมการแสดงและนิทรรศการที่มีความต่อเนื่องของเนื้อหาและเป็นเรื่องราวและเป็นลำดับขั้นตอน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.03$ อยู่ในระดับมาก เส้นทางเดินมีขนาดที่เหมาะสมต่อการเดินทางแบบวันระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.96$ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการจัดเส้นทางเดินในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.04$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบการจัดเส้นทางสำหรับผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีเนื้อที่ที่จำกัด ทำให้การจัดเส้นทางเดินยังไม่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบวิถีปกติใหม่มากนัก ควรมีการจัดเส้นทางเดินสามารถทำให้รับชมการแสดงและนิทรรศการที่มีความต่อเนื่องของเนื้อหาและเป็นเรื่องราวและเป็นลำดับขั้นตอน

6) ศักยภาพด้านการจัดการการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีการสร้างบรรยากาศในการสื่อความหมายให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ $\bar{X} = 4.14$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการสื่อความหมายผ่านรูปแบบของอาคารทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.10$ อยู่ในระดับมาก มีรูปภาพหรือป้ายบรรยายภายในพิพิธภัณฑ์อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.09$ อยู่ในระดับมาก ผู้สื่อความหมายมีทักษะในการสื่อความหมายอย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.08$ อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก การจัดโปสเตอร์แบบ Role up เพื่อสื่อความหมาย มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.06$ มีเจ้าหน้าที่นำชมคอยบรรยายให้ความรู้ตามจุดแสดงต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.04$ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสื่อความหมาย เช่น

QR Code มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.99$ อยู่ในระดับโดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการจัดการการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 4.07$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มี 2 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อความหมายโดยใช้บุคคลโดยมี พระ เด็กและเยาวชน ประชาชนชุมชน เป็นนักสื่อความหมายเล่าเรื่องชุมชน และให้ความรู้แก่ผู้เข้ามาเยือนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และการสื่อความหมายโดยไม่ใช้บุคคล โดยการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรมีป้ายบอกหรือแนะนำความหมายของสิ่งของ หรือวัตถุในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ใช้คนในชุมชนเป็นผู้สื่อความหมาย เช่น ประชาชนชุมชน มัคคุเทศก์น้อย นักเล่าเรื่องชุมชน เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์การต้อนรับโดยคนในชุมชนจากการมาเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยังขาดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสื่อความหมาย เช่น QR Code

7) ศักยภาพด้านการจัดการบริการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.07$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการจัดพื้นที่โดยรอบของพิพิธภัณฑ์เป็นสวนพักผ่อน มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.04$ มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านข้อมูล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.03$ อยู่ในระดับมาก มีห้องน้ำบริการสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.01$ อยู่ในระดับมาก มีพื้นที่ในการนั่งพักผ่อนเข้าถึงส่วนห้องการแสดงมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.84$ อยู่ในระดับมาก มีพื้นที่บริการอาหารและเครื่องดื่มภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.83$ อยู่ในระดับมาก มีร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.81$ อยู่ในระดับมาก มีการบริการรับฝากสิ่งของสัมภาระสำหรับนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.78$ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการจัดการบริการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 3.93$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ อนุรักษ์ดูแลเก็บรักษาเพื่อศึกษาหาความรู้ ค้นคว้า เผยแพร่องค์ความรู้ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเชื่อมโยงกับคนในชุมชนในพื้นที่บริเวณภายในวัดที่ใช้ในการขับเคลื่อนตามแนววัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น การฝึกทำลูกประคบสมุนไพร การทำดอกไม้จากใบเตย และการทำกรวยดอกไม้ เป็นต้น การจัดการบริการภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชน ส่วนใหญ่ ยังไม่มีร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก หรือสถานที่พักผ่อนในบริเวณพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เนื่องจากส่วนใหญ่พิพิธภัณฑ์จะตั้งอยู่ภายในวัด ที่เป็นปัญหา คือ เรื่องการประสานงานติดต่อผู้ให้บริการ และหากไม่ได้ติดต่อล่วงหน้าอาจมีปัญหามากในบางพื้นที่ จึงมีข้อจำกัดในด้านนี้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาชมชมชม จะมีผู้นำชุมชน หรือ ประชาชนชุมชน มาคอยให้ข้อมูลอยู่เสมอ

8) ศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัยในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่าอนุญาตให้เฉพาะผู้รับบริการที่สวมหน้ากากอนามัยเข้ามาภายในพิพิธภัณฑ์มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.21$ อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีจุดคัดกรองเพื่อตรวจวัดอุณหภูมิของผู้เข้าใช้บริการในพิพิธภัณฑ์ และติดสัญลักษณ์สำหรับผู้ผ่านการคัดกรองมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.18$ อยู่ในระดับมาก มีมาตรการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 เมตร มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.14$ อยู่ในระดับมาก มีการลงทะเบียนรายชื่อผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ผ่าน Application ไทยชนะ/

ลงลายมือชื่อในสมุดลงทะเบียนของพิพิธภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.11$ อยู่ในระดับมาก มีการจำกัดจำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.04$ มีมาตรการลดการสัมผัส เช่น มีการจ่ายค่าอาหารผ่านการสแกน QR code มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.99$ มีการทำความสะอาดจุดที่มีการสัมผัสเช่นที่จับประตู ห้องน้ำ ทุก ๆ 2 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.98$ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัยในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น $\bar{X} = 4.09$ อยู่ในระดับมาก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีเวรยามในชุมชน พระสงฆ์ หรือ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คอยดูแลและรักษาความปลอดภัยในช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ในภายในบริเวณวัดของชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ยังขาดด้านจุดล้างมือ และมาตรการการเว้นระยะห่าง รวมทั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบางแห่งมีสถานที่แคบ จึงทำให้ไม่สามารถจัดการด้านนี้ได้ ควรมีการจัดการความปลอดภัยและสุขลักษณะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อ COVID-19 และสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการใช้บริการ

3. การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มี 8 ประการ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการประสบการณ์ 3) ด้านการจัดแสดง 4) ด้านการจัดการเส้นทางเดิน 5) ด้านการจัดบริการ 6) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) ด้านการจัดการความปลอดภัย และ 8) ด้านการตลาด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. ศักยภาพการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มี 8 ประการ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีการจัดประเภทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม มีการจัดโครงสร้างในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน มีเป้าหมายในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการรวมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น รวมทั้งมีแผนในการประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว และควรมีการจัดประเภทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น หากมีการจัดการแสดงของคนในชุมชน ควรจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแบบมีชีวิต เป็นต้น สอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ ศรีวิไล และรุ่งเรือง ทองศรี (2564) สรุปว่า แนวทางเตรียมความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับการระบาดของ โควิด-19 และการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ หรือ

New Normal คือ 1) การเตรียมความพร้อมในดำเนินงานที่ได้คุณภาพ 2) การจัดหาประสบการณ์ที่ปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และ 3) การสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้กลับคืนมา

2) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการคิดริเริ่ม การแสดงความคิดเห็น การจัดแสดง มีกิจกรรมที่แสดงพลังการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้พลัง “บวร” หรือบ้าน วัด ราชการ แต่อย่างไรก็ตาม ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการสื่อความหมาย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการความรู้มาจัดทำเป็นคู่มือนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และควรนำความรู้จากชุมชน เช่น วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน มาเป็นแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สอดคล้องกับ กฎฯ ๒๕๖๐ ได้สรุปว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางเป็นคณะกรรมการบริหารงาน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ ให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

3) ศักยภาพด้านการจัดการความรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีการนำความรู้จากประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ชุมชน มาเป็นแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการสร้างและแสวงหาความรู้ในการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการพัฒนาความรู้ให้กับวิทยากรนำชม มีการจัดการความรู้มาจัดทำเป็นคู่มือนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สอดคล้องกับ สายชล ปัญญชิต (2562) ได้สรุปว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่แบ่งประเภทความโดดเด่นของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแต่ละแห่งเพื่อประชาสัมพันธ์ให้มีผู้เข้าใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งการมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างองค์กรที่ทำงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการต่อยอดและพัฒนาวัฒนธรรมทางศิลปวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาช่วยส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้ยกระดับการดำเนินกิจกรรมอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีการจัดระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างผู้นำชมชุมชนและนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

4) ศักยภาพด้านการจัดการแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการจัดแสดงวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นแบบวิถีชีวิตท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการจัดแสดงวัตถุเป็นหมวดหมู่เดียวกัน มีการออกแบบการจัดการแสดงนิทรรศการที่สอดคล้องกับท้องถิ่น มีแผนผังการจัดการแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ พิสิษฐ์ ฌัญประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์ และสุมาลี สังข์ศรี (2560) ได้สรุปว่า พิพิธภัณฑ์ต้องมีการออกแบบและจัดแสดงเป็นอย่างดี ใช้แสงการออกแบบใช้แสงในการส่องวัตถุจัดแสดง และการจัดจำลอง มีการจัดแสดงนิทรรศการเสมือนจริงสร้างบรรยากาศในการชม มีป้ายนิทรรศการและป้ายแสดงบอกประวัติของวัตถุแต่อย่างไรก็ตาม ควรมีการจัดแสดงโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการจัดแสดงความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการดำรงชีวิตแบบวิถีปกติใหม่ และควรมีการแสดงในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะในยุค New normal มีการ LIVE สด เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว

5) ศักยภาพด้านการจัดเส้นทางเดินในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการจัดเส้นทางเข้า-ออกพิพิธภัณฑ์อย่างชัดเจน มีการจัดเส้นทางเดินที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมได้อย่างทั่วถึง มีการจัดเส้นทางเดินสามารถทำให้รับชมการแสดงและนิทรรศการที่มีความต่อเนื่องของเนื้อหาและเป็นเรื่องราวและเป็นลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับ นุจนาด นรินทร์ (2560) ได้สรุปว่า ภายในพิพิธภัณฑ์ควรจัดเส้นทางในการเดินทางมีสภาพที่ดีและปลอดภัย มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและมีป้ายสัญลักษณ์ตามจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์บอกอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตาม ควรจัดเส้นทางเดินมีขนาดที่เหมาะสมต่อการเดินทางแบบวันระยะทางอย่างน้อย 1 เมตร

6) ศักยภาพด้านการจัดการการสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีการสร้างบรรยากาศในการสื่อความหมายให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีการสื่อความหมายผ่านรูปแบบของอาคารทางประวัติศาสตร์ มีรูปภาพหรือป้ายบรรยายภายในพิพิธภัณฑ์อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย ผู้สื่อความหมายมีทักษะในการสื่อความหมายอย่างเหมาะสม การจัดโปสเตอร์แบบ Role Up เพื่อสื่อความหมาย มีเจ้าหน้าที่นำชมคอยบรรยายให้ความรู้ตามจุดแสดงต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ แต่อย่างไรก็ตาม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยังขาดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสื่อความหมาย เช่น QR Code สอดคล้องกับ กฤษฎา ตัสม่า (2560) ได้สรุปว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต้องดึงศักยภาพของคนในชุมชนและทรัพยากรวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านการแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและพร้อมที่สนับสนุนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ ให้พิพิธภัณฑ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ทำให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่และเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ได้รับประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์มากที่สุด จะทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในพิพิธภัณฑ์ เป็นการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

7) ศักยภาพด้านการจัดการบริการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า มีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีการจัดพื้นที่โดยรอบของพิพิธภัณฑ์เป็นสวนพักผ่อน มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านข้อมูล มีห้องน้ำบริการสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีพื้นที่ในการนั่งพักก่อนเข้าถึงส่วนห้องการแสดง สอดคล้องกับ ไพรยา ท้าวอาจ, วีรานันท์ ดำรงสกุล และนันธิดา จันทรางศุ (2562) ได้สรุปว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบพิพิธภัณฑ์เพื่อให้มีขนาดพื้นที่ใช้สอยได้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามควรพัฒนาพื้นที่บริการอาหารและเครื่องดื่มภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ร้านขายของที่ระลึกภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาจุดบริการรับฝากสิ่งของสัมภาระสำหรับนักท่องเที่ยว

8) ศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัยในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่าอนุญาตให้เฉพาะผู้รับบริการที่สวมหน้ากากอนามัยเข้ามาภายในพิพิธภัณฑ์ มีจุดคัดกรองเพื่อตรวจวัดอุณหภูมิของผู้ที่ใช้บริการในพิพิธภัณฑ์ และติดสัญลักษณ์สำหรับผู้ผ่านการคัดกรอง มีการลงทะเบียนรายชื่อผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ผ่าน Application ไทยชนะ/ลงลายมือชื่อในสมุดลงทะเบียนของพิพิธภัณฑ์ มีการจำกัดจำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยังขาดมาตรการลดการสัมผัส เช่น มีการจ่ายค่าอาหารผ่านการสแกน QR code การทำความสะอาดจุดที่มีการสัมผัส เช่น ที่จับประตู ห้องน้ำ ทุก ๆ 2 ชั่วโมง สอดคล้องกับ ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และ อริยา พงษ์พานิช (2564) ได้สรุปว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกการเดินทางท่องเที่ยวไทยแบบปกติใหม่ คือ ความปลอดภัย ราคา ที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการ

เลือกการเดินทางท่องเที่ยวไทยแบบปรกติใหม่ และการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ จะมีการคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขอนามัยเป็นอันดับที่สำคัญมากที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่จังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 8 แนวทางดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น คือ เปิดโอกาสคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในบทบาทของนักร้องชุมชน เป็นต้น

2.2 ด้านการจัดการประสบการณ์ คือ พัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และในการทำกิจกรรมต้องมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างนักร้องชุมชนและนักท่องเที่ยว

2.3 ด้านการจัดแสดง คือ พัฒนาการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีการจัดแสดงความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการดำรงชีวิตแบบวิถีปกติใหม่

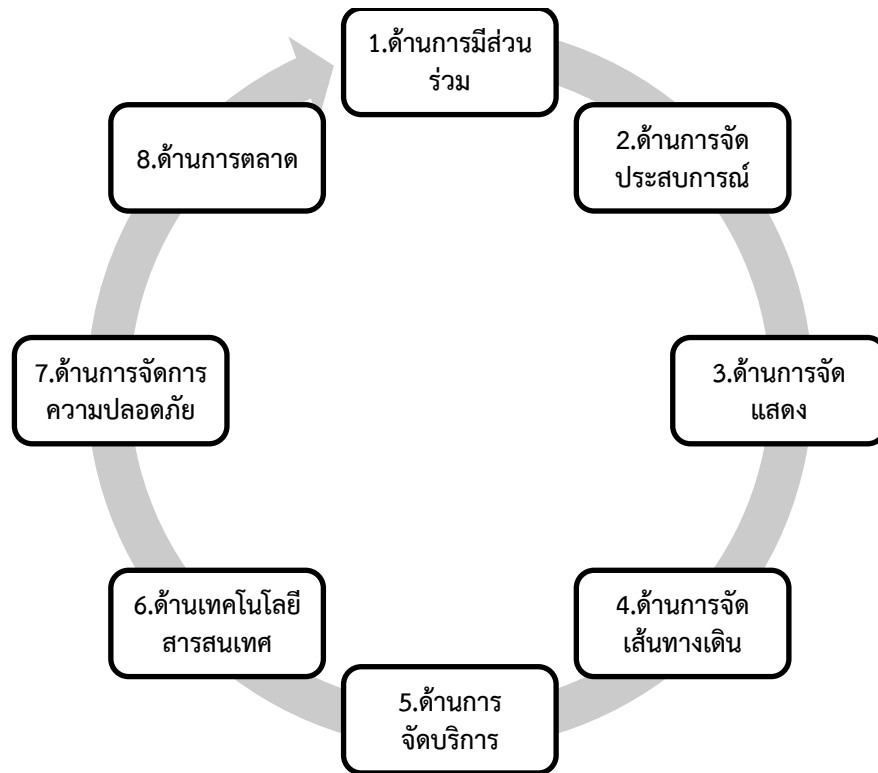
2.4 ด้านการจัดการเส้นทางเดิน คือ พัฒนาการจัดเส้นทางเดินสามารถทำให้รับชมการแสดงและนิทรรศการที่มีความต่อเนื่องของเนื้อหาและเป็นเรื่องราวและเป็นลำดับขั้นตอน รวมทั้งกำหนดเส้นทางเดินให้มีขนาดที่เหมาะสมต่อการเดินทางแบบเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1 เมตร ตามรูปแบบวิถีปกติใหม่

2.5 ด้านการจัดบริการ คือ พัฒนาพื้นที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และควรมีการบริการรับฝากสิ่งของสัมภาระสำหรับนักท่องเที่ยว

2.6 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยว เช่น QR Code ที่มีข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

2.7 ด้านการจัดการความปลอดภัย คือ พัฒนาการจัดการความปลอดภัยให้เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว เช่น มาตรฐาน SHA เป็นต้น

2.8 ด้านการตลาด คือ พัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook/Instagram/Twitter เพื่อเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

ภาพที่ 1 การพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ภาครัฐส่งเสริมการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการเข้ามาทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนถึงทิศทางการพัฒนาและกิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

2. สถาบันการศึกษาต้องให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบวิถีปกติใหม่ รวมทั้งให้การสนับสนุนความรู้ด้านการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

3. ภาคเอกชนต้องร่วมกันสนับสนุนในการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเข้าไปในรายการนำเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนอย่างเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2563). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน : ทางเลือกใน*
การท่องเที่ยว “วิถีปกติใหม่”. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.dot.go.th>
- กฤษฎา ตัสมหา. (2560). การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 12(1), 70-84.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัย : หลักการและแนวคิด เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- นุชนาถ นรินทร์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น. ใน *ชีวบรรณาธิการ (บ.ก.) เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน วันที่ 7-8 ธันวาคม 2560*. น.1388-1394.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพบรียา ท้าวอาจ, วีรานันท์ ดำรงสกุล และนันธิดา จันทรางศุ. (2562). แนวทางการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชุมชน: กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์เฮินไต้ลื้อ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. *เอกสารการประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษาระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์ วันที่ 27 - 28 มิถุนายน 2562 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร*. น. 321-336.
- พิสิษฐ์ ณ์ภูประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์ และสุมาลี สังข์ศรี. (2560). การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2) พฤษภาคม – สิงหาคม 2560, 861-878.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2559). *พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น : กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, จาก <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=631>.
- ศุภลักษณ์ ศรีวิไล และรุ่งเรือง ทองศรี. (2564). การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(8), สิงหาคม 2564, 405-416.
- ศุคราภรณ์ แต่งตั้งลำ และอริยา พงษ์พานิช. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกการเดินทางท่องเที่ยวไทยแบบปกติใหม่. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1) (มกราคม – เมษายน 2564), 12-24.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2563). *พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563, จาก <https://db.sac.or.th/museum/search/list-view?keyword=&province=48&exhibit=&page=2&per-page=10>
- สายชล ปัญญชิต. (2562). พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น: บทบาททางศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาสู่ความยั่งยืน. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562), 113-128.

สุภางค์ จันทวานิช. (2543). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.

Conbach, L. J. (1984). *Essential of Psychology and Education*. New York: Mc-Graw Hill.